

Inventarisatie van betrokkenheid en behoeften van jongerenwerkers

Aansluiting jongerenwerk in preventieve wijkaanpak polarisatie en radicalisering

Ron van Wonderen

Aansluiting jongerenwerk in preventieve wijkaanpak polarisatie en radicalisering

Inventarisatie van betrokkenheid en behoeften van jongerenwerkers

Ron van Wonderen

Utrecht, april 2023

Platform
JEP

BV.JONG
KINDER- EN JONGERENWERK

LSE Landelijk
Steunpunt
Extremisme

S | **Sociaal
Werk
Nederland**

Inhoud

Conclusies en aanbevelingen	4
Aanbevelingen	4
Samenvatting en conclusies van het onderzoek	5
1 Inleiding	8
1.1. Aanleiding, doel en onderzoeksvragen	8
1.2. Aanpak onderzoek	9
1.3. Respons survey	9
2 Resultaten	11
2.1. Surveyresultaten	11
2.2. Behoeften van jongerenwerkers	17
2.3. Verdiepings sessie met jongerenwerkers	19
Bijlagen	22

Conclusies en aanbevelingen

Aanbevelingen

De voornaamste aanbevelingen die voortkomen uit het onderzoek zijn de volgende:

- Polarisatie en radicalisering minder bekijken vanuit alleen de veiligheidsbril. Polarisatie en radicalisering bij jongeren is voor een belangrijk deel een zorg- en pedagogisch vraagstuk. Belangrijk is om de scheiding tussen het zorg- en veiligheidsdomein te verkleinen, en samen op te trekken vanuit gemeenschappelijke doelen en urgentie. Meer kennis en erkenning is nodig bij partners en gemeente voor de belangrijke rol van het jongerenwerk in de preventieve wijkgerichte aanpak van polarisatie en radicalisering. De toegevoegde waarde van preventie duidelijker neerzetten. Erkenning en (financiële) ruimte: actie is nodig vanuit VWS, SZW, gemeenten, partnerorganisaties.
- Het uiten van radicale ideeën hoort bij identiteitsontwikkeling. Jongerenwerkers bevragen jongeren met een open houding / zonder oordeel over hun ideeën en waar deze vandaan komen. Het belang van een open houding, en dus een breder perspectief dan alleen het veiligheidspectief, dient ook te worden uitdragen naar andere jeugdprofessionals, professionals in het veiligheidsdomein en de gemeente.
- Meer ondersteuning is gewenst van jongerenwerkers in vooral middelgrote steden van 20.000-100.000 inwoners in hun wijkgerichte activiteiten ter preventie van polarisatie en radicalisering. Jongerenwerkers hebben behoefte aan ondersteuning zoals positieve activiteiten om integratie en ontmoeting te stimuleren, trainingen in signalering of gespreksvoering, trainingen online werken, meer kennis over polarisatie en radicalisering en meer of betere informatie-uitwisseling of samenwerking met andere professionals in de wijk.
- Er is bij jongerenwerkers behoefte aan verdieping op online thema's, hoe zich daartoe te verhouden en te handelen. Dit betreft niet alleen communiceren online, maar ook signaleren en kennis van dynamieken in bepaalde contexten (zoals de online gamewereld). Daarbij kunnen de online en offline context niet los van elkaar gezien worden, deze zijn bij jongeren nauw aan elkaar verbonden. Meer bewustwording is gewenst bij werkgevers en gemeenten omtrent het belang van online werken. Werkgevers moeten faciliteren dat jongerenwerkers hun online vaardigheid kunnen vergroten. Ook aandacht voor online vaardigheden opnemen in curricula van mbo- en hbo opleidingen sociaal werk.
- Goede voorbeelden van instanties en methodieken inventariseren en deze delen met jongerenwerkers. Zoals dat [zorg- en veiligheidshuizen](#) kunnen adviseren bij casuïstieken waarbij zowel zorg als veiligheid een rol speelt. De vertrouwensband tussen jongerenwerker en jongere hoeft niet onder druk komen te staan omdat het delen van persoonlijke gegevens niet noodzakelijk is. Andere relevante voorbeelden die in het onderzoek zijn genoemd, zijn [Veilig Thuis](#), [Aanpak Voorkomen Escalatie](#), [Noord Holland Samen Veilig Platform](#), [trainingen Jongerenwerk op Zuid](#) (koplopers online jongerenwerk).

Samenvatting en conclusies van het onderzoek

Betrokkenheid van jongerenwerkers bij preventieve aanpakken van polarisatie en radicalisering

- De overgrote meerderheid van de jongerenwerkers vindt het hun taak om in de wijk iets tegen polarisatie en radicalisering waarbij jongeren betrokken zijn, te doen. Veel jongerenwerkers hebben zorgen over jongeren in de wijk omdat ze extreme uitspraken (zoals over politiek, religie, seksuele voorkeur) doen of extreme overtuigingen hebben. In middelgrote steden zeggen jongerenwerkers nog iets vaker dan in grote steden dat zij zich zorgen maken over jongeren of dat in hun wijk sprake is van polarisatie of radicalisering bij jongeren.
- Vrijwel alle jongerenwerkers nemen deel aan overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden die zich (mede) richten op jongeren, en waarin zorgen over de ontwikkeling of het gedrag van jongeren gedeeld kunnen worden. Het gaat hierbij om zorg overleggen, overleg met scholen en een grote diversiteit aan andere overlegvarianten zoals wijkveiligheidsoverleg, CJG-overleg, sociaal wijkteam, jeugdoverleg, vroegsignaleringsnetwerk et cetera. Jongerenwerkers geven aan dat een groot aantal partners betrokken is bij overlegstructuren in de wijk, waaronder politie, gemeente, scholen, jeugdzorg, maatschappelijk werk, Bureau Halt, verslavingszorg en GGD/GGZ. Per gemeente/wijk is er echter grote variatie in partners die betrokken zijn bij overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden die zich (mede) richten op jongeren. De overgrote meerderheid van de jongerenwerkers voelt zich veilig om zorgen over de ontwikkeling of het gedrag van jongeren te delen in overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden in de wijk.

- Aandacht voor de preventie van spanningen of radicalisering bij jongeren is volgens jongerenwerkers in wijken vooral in overleggen met wijkpartners. In mindere mate worden genoemd 'trainingen' voor professionals en 'initiatieven of aanpakken om jongeren weerbaarder te maken tegen polarisatie of radicalisering'. Ruim vier op de tien jongerenwerkers zijn van mening dat er meer aandacht nodig is in hun wijk voor de preventie van spanningen of radicalisering bij jongeren.
- Van de jongerenwerkers is de helft betrokken bij preventieve online en/of offline initiatieven of aanpakken in hun wijk. De jongerenwerkers die zeggen dat zij betrokken zijn bij (online of offline) initiatieven of aanpakken in hun wijk geven hiervan een groot aantal voorbeelden, waaronder het gesprek aangaan met / in contact blijven met jongeren zelf, samenwerken met scholen, voorlichting, online jongerenwerk, trainingen en preventieve campagnes.
- Een op de vier jongerenwerkers die niet betrokken is bij preventieve (online + offline) initiatieven of aanpakken in de wijk zegt dit wel te willen.

Behoeften wat kan helpen in het werk ter preventie van spanningen of radicalisering

- Aan jongerenwerkers is de volgende vraag voorgelegd: "Heb je ideeën of suggesties over wat jou kan helpen in je werk ter preventie van spanningen of radicalisering en/of het vergroten van de veerkracht en weerbaarheid van jongeren hiertegen?" Het vaakst noemen jongerenwerkers: positieve activiteiten om integratie en ontmoeting te stimuleren, gevolgd door trainingen in signalering of gespreksvoering, meer kennis over polarisatie en radicalisering, meer of betere informatie-uitwisseling of samenwerking met andere professionals in de wijk en meer of betere informatie-uitwisseling of samenwerking met collega's in mijn eigen organisatie.

Meeste behoefte bij jongerenwerkers in middelgrote steden

- Jongerenwerkers in middelgrote gemeenten geven het vaakst aan dat ze in hun wijk niet zijn betrokken bij preventieve activiteiten bij polarisatie en radicalisering, maar dat wel willen. Eveneens willen jongerenwerkers uit middelgrote steden vaker dan jongerenwerkers uit grote steden of dorpen dat in hun wijk meer aandacht komt voor deze thema's.
- Tevens noemen jongerenwerkers uit middelgrote steden vaker dan jongerenwerkers uit grote steden of dorpen dat "*meer of betere informatie-uitwisseling of samenwerking met andere professionals in de wijk*" kan helpen in hun werk ter preventie van spanningen of radicalisering en/of het vergroten van de veerkracht en weerbaarheid van jongeren hiertegen.

Belangrijkste resultaten van de verdiepingssessie

- Jongerenwerkers zien nadrukkelijk een rol voor zichzelf bij de preventie en aanpak van wij-zij denken, polarisatie en radicalisering waarbij jongeren zijn betrokken.
- Polariseratie en radicalisering moeten niet te veel worden bekeken vanuit een veiligheidsbril. Jongeren zijn op zoek naar identiteit en erkenning. Het uiten van radicale ideeën hoort bij deze identiteitsontwikkeling. Jongerenwerkers voelen zich comfortabel om jongeren met een open houding / zonder oordeel te bevragen over hun ideeën en waar deze vandaan komen. Het belang van een open houding, en dus een breder perspectief dan alleen het veiligheidsperspectief, dient ook te worden uitdragen naar andere jeugdprofessionals, professional in het veiligheidsdomein en de gemeente.

- Er zijn parallellen zijn tussen radicalisering en ondermijning. Het gaat hier gedeeltelijk om dezelfde mechanismen bij jongeren. Ook hier is het belangrijk om de vertrouwensrelatie met jongeren op te bouwen en te blijven, vanuit een open houding.
- De verschijningsvormen van polarisatie en radicalisering bij jongeren zijn veranderd. Religie is volgens jongerenwerkers minder belangrijk geworden, radicaal rechtse denkbeelden, het wantrouwen naar de overheid en complottheorieën zijn toegenomen bij zowel jongeren als volwassenen. Online beïnvloeding speelt hierbij een rol (naast offline beïnvloeding door ouders en vrienden). Er is bij jongerenwerkers behoefte aan verdieping op online thema's, hoe zich daartoe te verhouden en te handelen (bv wat mag wel en niet online, jezelf online wel of niet bekend maken, interpreteren van online content). Dit betreft niet alleen communiceren online, maar ook signaleren en kennis van dynamieken in bepaalde contexten (zoals de online gamewereld). Daarbij kunnen de online en offline context niet los van elkaar gezien worden, deze zijn bij jongeren nauw aan elkaar verbonden. Werkgevers moeten faciliteren dat jongerenwerkers hun online vaardigheid kunnen vergroten. Ook aandacht voor online vaardigheden opnemen in curricula van mbo- en hbo opleidingen sociaal werk.
- Bij het bepalen wanneer is sprake van grensoverschrijdend gedrag c.q. het wel of niet corrigeren van jongeren op deze thema's, kunnen de eigen overtuigingen van jongerenwerkers (impliciet) een rol spelen. Bewustwording hiervan door het gesprek hierover aan te gaan met collega's / intercollegiale uitwisseling of kaders / richtlijnen vanuit de organisatie kan hierbij helpen.

- Jongerenwerkers kunnen signalen niet altijd 'kwijt' bij de gemeente, deze signalen worden niet serieus genomen en/of het jongerenwerk wordt niet betrokken bij overleggen over polarisatie en radicalisering. Hierbij speelt een rol dat polarisatie en radicaliseringsvraagstukken nog te veel vanuit het veiligheidsperspectief worden bekeken. En dat daarbij (nog) niet voldoende wordt erkend dat het jongerenwerk een belangrijke signalerende en preventieve rol heeft bij deze vraagstukken. Meer kennis bij gemeente en partners over het preventieve belang van het jongerenwerk is nodig.
- Meer erkenning en waardering in de buitenwereld is gewenst voor de rol van jongerenwerkers bij de preventie van polarisatie en radicalisering. De toegevoegde waarde in preventie duidelijker neerzetten. Erkenning en financiële ruimte: actie is nodig vanuit VWS, SZW, gemeenten, partnerorganisaties.
- Polarisation and radicalisation among young people is for an important part a care issue. It is desirable that the separation between the care and safety domain is reduced, and together they are drawn from common goals and urgency.
- Positive terminology such as strengthening resilience & recoverability works better than the use of terms polarisation & radicalisation. The feeling of urgency and the taking of action by partners is more likely when it is spoken about as strengthening resilience & recoverability of young people. This can also be more easily framed as 'concrete task'.

1 Inleiding

1.1. Aanleiding, doel en onderzoeksvragen

Aanleiding onderzoek

Jongeren die veerkrachtig zijn, kunnen beter omgaan met problemen en tegengewicht bieden aan negatieve invloeden. Het ontwikkelen en vergroten van veerkracht speelt daarom een belangrijke rol bij het voorkomen van polarisatie en radicalisering. Effectief werken aan veerkracht doe je op drie niveaus: 1) individueel niveau van de jongere, 2) gemeenschapsniveau (thuis, school, straat, wijk, sportclub) en maatschappelijk niveau (zoals samenwerking tussen het jongerenwerk en onderwijs). Jongerenwerkers spelen een prominente rol bij de preventie van radicalisering en polarisatie. Uit literatuur blijkt dat het belangrijk is om naast de jongeren zelf, ook hun omgeving te betrekken en te kijken naar de rol van de samenleving. In dit kader kiezen lokale overheden steeds vaker voor een wijkgerichte aanpak. Preventie van radicalisering en polarisatie heeft eveneens baat bij een vroegtijdige signalering op lokaal niveau.

Platform JEP (Platform Jeugd preventie Extremisme en Polarisation) ondersteunt professionals die met en voor jeugd werken bij vragen rond polarisatie, radicalisering en extremisme. Om het ondersteuningsaanbod voor jongerenwerkers die in deze setting werkzaam te optimaliseren wenst Platform JEP meer zicht te hebben op de mate waarin jongerenwerkers betrokken worden door partners; en of jongerenwerkers zich voldoende toegerust voelen in wijkgerichte samenwerkingen.

Doel onderzoek

Onderzoek dat inzicht geeft in de betrokkenheid, omvang en de ervaren handelingsvaardigheid van jongerenwerkers bij samenwerkingen in de wijk (mede) gericht op preventie van polarisatie respectievelijk radicalisering. Hieronder kunnen ook vallen aanpakken gericht op het versterken van veerkracht, weerbaarheid van de jongeren.

Onderzoeksvragen

Dit leidt tot de volgende concrete onderzoeksvragen:

- Welke rol spelen jongerenwerkers bij preventieve aanpakken van polarisatie of radicalisering in wijken?
- Welke domein-overstijgende samenwerkingen gericht op jongeren in wijken zijn er, waar jongerenwerkers bij betrokken zijn? Welke partijen zijn betrokken binnen deze samenwerkingen, en in hoeverre zijn jongerenwerkers aangehaakt bij deze samenwerkingen?
- In hoeverre en op welke manieren zijn jongerenwerkers betrokken bij wijkinitiatieven en -aanpakken van preventie radicalisering en polarisatie en/of het vergroten van de veerkracht van jongeren?
- Wat kan jongerenwerkers helpen, wat zijn de behoeften, in hun werk ter preventie van polarisatie of radicalisering en/of het vergroten van de veerkracht van jongeren hiertegen?

1.2. Aanpak onderzoek

Klankbordgroep

Het onderzoek is begeleid door een klankbordgroep van Platform JEP, BV Jong, Sociaal Werk Nederland, Landelijk Steunpunt Extremisme en het Nederlands Jeugdinstituut.

Online vragenlijst

Een online vragenlijst is ontwikkeld. De link naar de online vragenlijst is onder jongerenwerkers verspreid via de netwerken van het Verwey-Jonker Instituut, Platform JEP, BV Jong, Sociaal Werk Nederland, Landelijk Steunpunt Extremisme en het Nederlands Jeugdinstituut.

Verdiepingsessies

Om de resultaten van het online onderzoek nader te kunnen duiden is een online verdiepingssessie gehouden met veertien jongerenwerkers, verdeeld over verschillende landsdelen evenals de stedelijkheid van de werkomgeving (grote steden, middelgrote en kleine steden of dorpen). In de verdiepingssessie zijn de resultaten van het online onderzoek gepresenteerd en besproken.

1.3. Respons survey

Respons op online vragenlijst

In totaal hebben 84 jongerenwerkers de online vragenlijst ingevuld. Deze jongerenwerkers zijn vooral werkzaam in een grote stad (38 procent) of een middelgrote stad (44 procent). In een kleine stad of dorp is 18 procent van de jongerenwerkers werkzaam (zie tabel 1.1).

Tabel 1.1 Stedelijkheid werkomgeving jongerenwerkers

Grote stad > 100.000 inwoners	38%
Middelgrote stad > 20.000 inwoners	44%
Kleine stad of dorp < 20.000 inwoners	18%
Totaal	100%

De groep jongerenwerkers die de online vragenlijst heeft ingevuld, laat variatie zien wat betreft de typologie van de standplaats (wijk, meerdere wijken, dorp of kleine stad of meerdere dorpen en steden) waarin men werkzaam is (zie tabel 1.2).

Tabel 1.2 Standplaats jongerenwerkers

Ik werk in een bepaalde wijk	15%
Ik werk in meerdere wijken	37%
Ik werk in een dorp of kleine stad (niet in een bepaalde wijk)	18%
Ik werk in meerdere dorpen of steden	30%
Totaal	100%

Er is aanzienlijke spreiding naar zowel provincies/regio's als gemeenten waarin de respondenten werkzaam zijn. Het responsoverzicht naar provincies, regio's en gemeenten staat in tabellen 1.3, 1.4 en 1.5.

Tabel 1.3 Responsverdeling provincies

Zuid-Holland	14
Overijssel	11
Limburg	10
Noord-Holland	9
Noord-Brabant	8
Gelderland	6
Flevoland	6
Drenthe	5
Friesland	5
Groningen	4
Utrecht	3
Zeeland	3
Totaal	84

Tabel 1.4 Responsverdeling regio's

Noord (Fr, Dr, Gr)	15
Oost (Ge, Ov)	17
Midden (Ut, Fl)	9
West (NH, ZH)	22
Zuid (Ze, NB, Li)	21

Tabel 1.5 Responsverdeling gemeenten

Aalsmeer	1	Heemskerk	1	Rotterdam	4
Almelo	1	Heerlen	1	Sittard Geleen	2
Almere	3	Hengelo en Borne	2	Steenbergen	1
Amsterdam	2	Hogeland	1	Steenwijkerland	1
Arnhem	3	Hoorn	1	Stein	1
Beek/Sittard-Geleen	1	Katwijk	1	Tilburg	2
Beesel	1	Kerkrade	1	Utrecht	3
De Wolden	1	Leeuwarden	3	Vlaardingen en Rotterdam	1
Den Haag	3	Maastricht	2	Vlissingen	1
Deventer	3	Meppel	1	Weert	2
Dijk en Waard	1	Middelburg	2	Zeewolde	1
Dordrecht/Tilburg	1	Moerdijk	1	Zoetermeer	1
Dronten	2	Molenlanden	1	Zwijndrecht	1
Eemsdelta	1	Noordenveld	3	Friesland (meerdere gemeenten)	1
Eindhoven	1	Noordoostpolder	1	Zuid-Holland	1
Elburg	1	Nunspeet	1	Noord Nederland (meerdere gemeenten)	1
Ermelo	1	Oss	1	Achterhoek en Twente (meerdere gemeenten)	1
Groningen	1	Peel en Maas	1		
Haarlemmermeer	2	Putten	1		
Harlingen	1	Rijssen-Holten	2	Totaal	84

2 Resultaten

2.1. Surveyresultaten

Jongerenwerkers vinden het hun taak om in de wijk iets tegen polarisatie en radicalisering te doen

De overgrote meerderheid van de jongerenwerkers (98 procent) antwoordt bevestigend op de vraag "Als in mijn wijk sprake is van polarisatie, radicalisering of groepen die tegenover elkaar staan waarbij jongeren zijn betrokken, dan vind ik het mijn taak als jongerenwerker om daar iets tegen te doen" (tabel 2.1).

Tabel 2.1 Het is mijn taak als jongerenwerker om in de wijk iets tegen polarisatie en radicalisering te doen

Zeer mee eens	28%
Eens	70%
Weet ik niet	2%

Jongerenwerkers hebben zorgen over jongeren in de wijk vanwege extreme uitspraken of overtuigingen

Aan de jongerenwerkers is gevraagd of zij in hun wijk wel eens te maken hebben met jongeren waarover ze zich zorgen maken omdat ze extreme uitspraken (zoals over politiek, religie, seksuele voorkeur) doen of extreme overtuigingen hebben. Uit de resultaten (tabel 2.2) wordt duidelijk dat bijna alle jongerenwerkers hiermee wel eens te maken hebben (15 procent vaak, 81 procent soms of een enkele keer). Slechts 4 procent zegt hiermee nooit te maken te hebben.

Tabel 2.2 Zorgen over jongeren in de wijk vanwege extreme uitspraken of overtuigingen?

Ja, vaak	15%
Ja, soms	52%
Ja, een enkele keer	29%
Nee, nooit	4%

Uitgesplitst naar de grootte van de gemeente valt op dat in middelgrote steden jongerenwerkers nog iets vaker zeggen dan in grote steden dat ze vaak te maken hebben met jongeren waarover ze zich zorgen maken vanwege extreme uitspraken of overtuigingen. In kleine steden en dorpen komt de categorie 'vaak' minder voor, maar maken jongerenwerkers zich wel 'soms' en 'een enkele keer' zorgen over hun jongeren. Uitgesplitst naar regio zien we geen opvallende verschillen.

In veel wijken is sprake is van polarisatie of radicalisering waarbij jongeren zijn betrokken

Vervolgens is aan de jongerenwerkers gevraagd of er in hun wijk wel eens sprake is van polarisatie, radicalisering of groepen die tegenover elkaar staan waarbij jongeren zijn betrokken. De resultaten (tabel 2.3) laten zien dat de meeste jongerenwerkers aangeven dat dit in hun wijk soms of een enkele keer het geval is. Slechts vier procent zegt hiermee nooit te maken te hebben.

Tabel 2.3 Is in wijken wel eens sprake van polarisatie of radicalisering waarbij jongeren zijn betrokken?

Ja, vaak	6%
Ja, soms	44%
Ja, een enkele keer	42%
Nee, nooit	8%

Uitgesplitst naar de grootte van de gemeente zien we hetzelfde beeld als bij de voorgaande vraag over 'zorgen maken over jongeren'. In middelgrote steden zeggen jongerenwerkers nog iets vaker dan in grote steden dat in hun wijk sprake is van polarisatie, radicalisering of groepen die tegenover elkaar staan waarbij jongeren zijn betrokken. In kleine steden en dorpen is dit een enkele keer het geval. Uitgesplitst naar regio zijn er geen opvallende verschillen. Uitgesplitst naar grootte van de gemeente en regio zijn er geen opvallende verschillen.

Bijna alle jongerenwerkers nemen deel aan overlegstructuren in de wijk

De volgende vraag is voorgelegd aan de jongerenwerkers: "Neem je in jouw wijk deel aan overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden die zich (mede) richten op jongeren, en waarin zorgen over de ontwikkeling of het gedrag van jongeren gedeeld kunnen worden?" De jongerenwerkers konden hierbij meerdere antwoordopties selecteren. Uit de resultaten (tabel 2.4) blijkt dat vrijwel alle jongerenwerkers betrokken zijn bij dergelijke overlegstructuren in de wijk.

Tabel 2.4 Deelname van jongerenwerkers aan overlegstructuren in de wijk

Neem je in jouw wijk deel aan overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden die zich (mede) richten op jongeren, en waarin zorgen over de ontwikkeling of het gedrag van jongeren gedeeld kunnen worden? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

Ja, het zorgoverleg in mijn wijk	43%
Ja, overleg met scholen in mijn wijk	55%
Ja, andere overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden in mijn wijk	75%
Nee, maar ik zou dat wel willen	0%
Nee, en dat is ook niet nodig	2%

Jongerenwerkers nemen deel aan een grote variëteit aan 'andere' overlegstructuren in de wijk

Op de open vraag "Aan welke andere overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden in je wijk neem je deel" noemen jongerenwerkers een grote diversiteit aan overlegvarianten.

Als overlegvormen zijn onder meer genoemd:

- Sociaal Wijkteam.
- CJG-overleg.
- Veiligheidsoverleg.
- Jeugd interventie team.
- Vroegsignaleringsnetwerk.
- Jeugdoverleg.
- Overleg jeugdoverlast.

Zie tabel B.2 in de bijlage voor het volledige overzicht van genoemde overlevormen.

Als vervolg op de vraag bij welke overlegstructuren jongerenwerkers zijn betrokken, is gevraagd "Zou je hiernaast ook nog betrokken willen zijn bij andere soorten overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden (waar je nu nog niet bij betrokken bent)". Ongeveer één op de vijf jongerenwerkers antwoordt hierop bevestigend, voor vier op de vijf jongerenwerkers is deelname aan andere overlegstructuren niet nodig (tabel 2.5).

Tabel 2.5 Wil je betrokken zijn bij andere soorten overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden?

Ja	21%
Nee, dat is niet nodig	79%

Aan de jongerenwerkers die aangaven dat zij betrokken willen zijn bij nog andere soorten overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden, is gevraagd welke dit dan moeten zijn. Meerdere malen is genoemd: vaker of beter overleg met de gemeente. Hiernaast zijn genoemd: aanpak rondom oud en nieuw; overleg tussen jongerenwerk, scholen en schoolmaatschappelijk werk; casuïstiek overleg met scholen.

Welke partijen zijn betrokken in overlegstructuren in de wijk?

Aan de jongerenwerkets is de vraag voorgelegd "Wie zijn betrokken bij de overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden waaraan je deelneemt in jouw wijk? Selecteer alle opties die van toepassing zijn". Uit de antwoorden op deze vraag wordt duidelijk dat de politie, gemeente, scholen en andere jongerenwerkers in de meeste gevallen betrokken zijn binnen de overlegstructuren in de wijk. Voor jeugdzorg geldt dit voor iets meer dan de helft. In een kwart van de gevallen zijn ook sportverenigingen betrokken (tabel 2.6).

Tabel 2.6 Welke partijen zijn betrokken in overlegstructuren in de wijk?

Wie zijn betrokken bij de overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden waaraan je deelneemt in jouw wijk? Selecteer alle opties die van toepassing zijn. Selecteer alles opties die van toepassing zijn.

Politie	92%
Gemeente	88%
Scholen	76%
Andere jongerenwerkers	73%
Jeugdzorg	57%
Sportverenigingen	27%
Anders	35%

Een derde van de jongerenwerkers stelt dat ook andere partners betrokken zijn bij de overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden waaraan men deelneemt in de wijk. Aan hen is gevraagd om aan te geven om welke partijen het gaat. Uit de antwoorden volgt een variëteit aan partijen. Meerdere malen zijn genoemd: Maatschappelijk Werk, HALT, Verslavingszorg, Centrum Jeugd en Gezin, Woningbouwverenigingen, Leerplicht, BOA's / handhaving, GGD, GGZ, Buurtvrijwilligers, Ondernemers en Buurtbewoners (zie tabel 2.7).

Tabel 2.7 Welke 'andere' partijen zijn betrokken in overlegstructuren in de wijk?

Maatschappelijk werk (5x genoemd)	Eerstelijns hulpverleners	Ecsplore
Halt (4x genoemd)	Jongerencoaches	Stichting Gips
Verslavingszorg (4x genoemd)	Kinderopvang	Vidar
Centrum Jeugd en Gezin (3x genoemd)	Schuldhulpverlening	Brijder
Woningbouwvereniging (3x genoemd)	Sociaal wijkteam	MDF
Leerplicht (3 x genoemd)	Sociaal werk	WMO gidsen
BOA's / handhaving (3 x genoemd)	Opbouwwerk	VNN
GGD (2x genoemd)	Wijkverpleging	De Brugh
GGZ (2x genoemd)	Wijkraad	LP/ RMC
Buurtvrijwilligers (2 x genoemd)	Wijkverenigingen	
Ondernemers (2 x genoemd)	Maatschappelijke organisaties	
Buurtbewoners (2 x genoemd)	Clïëntondersteuner	

Jongerenwerkers voelen zich veilig om zorgen te delen in overlegstructuren in de wijk

Aan de jongerenwerkers is gevraagd om aan te geven: "In hoeverre ben je het eens met de volgende stelling? Ik voel me veilig om zorgen over de ontwikkeling of het gedrag van jongeren te delen in overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden in mijn wijk". Voor de overgrote meerderheid van de jongerenwerkers geldt dat zij zich veilig voelen om zorgen te delen. Een relatief kleine groep (vier procent) geeft aan zich in dit verband niet veilig te voelen (tabel 2.8).

Tabel 2.8 Ik voel me veilig om zorgen over jongeren te delen in overlegstructuren in mijn wijk

Zeer mee eens	27%
Eens	61%
Oneens	4%
Weet ik niet	7%

Vier op de tien jongerenwerkers willen meer aandacht voor de preventie van spanningen of radicalisering

Aan de jongerenwerkers is gevraagd of zij vinden dat in hun wijk voldoende aandacht wordt gegeven aan de preventie van spanningen of radicalisering bij jongeren. Ruim vier op de tien jongerenwerkers zijn van mening dat er meer aandacht nodig is voor deze preventie. Bijna vier op de tien jongerenwerkers vinden dat hiervoor voldoende aandacht is in hun wijk, en twee op de tien weten het niet (tabel 2.9).

Tabel 2.9 Is er voldoende aandacht voor de preventie van spanningen of radicalisering in de wijk?

Ja, er is hiervoor voldoende aandacht	38%
Nee, er is hiervoor meer aandacht nodig	42%
Weet ik niet	20%

Uitgesplitst naar grootte van de gemeente valt op de jongerenwerkers uit grote steden in meerderheid vinden dat voor het thema al voldoende aandacht is. In dorpen maar vooral in de middelgrote gemeenten zouden jongerenwerkers hiervoor meer aandacht willen.

Typen aandacht in wijken voor de preventie van spanningen en radicalisering

Aan de jongerenwerkers is gevraagd op welke manieren er aandacht is in hun wijk voor de preventie van spanningen of radicalisering bij jongeren?" Volgens de ruime meerderheid van de jongerenwerkers is in hun wijk aandacht voor de preventie van spanningen of radicalisering bij jongeren in overleggen met wijkpartners. In mindere mate worden genoemd 'trainingen' voor professionals en 'initiatieven of aanpakken om jongeren weerbaarder te maken tegen polarisatie of radicalisering'. Een beperkt aantal jongerenwerkers (11 procent) geeft aan dat in hun wijk helemaal geen aandacht is voor preventie (tabel 2.10).

Tabel 2.10 Welke aandacht is er (al) in wijken voor de preventie van spanningen en radicalisering? Selecteer alle opties die voor jouw wijk van toepassing zijn.

Overleggen en delen van signalen tussen wijkpartners	79%
Trainingen voor professionals	51%
Initiatieven of aanpakken om jongeren weerbaarder te maken tegen polarisatie of radicalisering	39%
Anders	14%
Geen aandacht	11%
Weet ik niet	1%

Jongerenwerkers die 'anders' hebben ingevuld, lichten toe dat er bij preventie van spanningen en radicalisering in hun wijk sprake is van de volgende vormen van aandacht:

- De mogelijkheid er is tot het bespreken van casussen met een aandachtsfunctionaris.
- In onze wijk zijn intensieve overleggen omtrent het in kaart brengen en ontwikkelen van een gepaste aanpak op een groep.
- Middels regulier aanbod voor jongeren aanwezig zijn in de buurt en dan horen wat er speelt onder de doelgroep.
- Preventie d.m.v. het bevorderen van inclusie.
- Signalen via persoonlijk contacten bij collega's in de buurt ophalen (maatschappelijk werk, buurtwerkers etc.).
- Signalen delen binnen lokaal samenwerkingsverband op het gebied van alcohol en drugs.
- Via de scholen.

Eén op de vier jongerenwerkers is niet betrokken bij preventieve aanpakken in de wijk, maar wil dat wel

We hebben aan de jongerenwerkers gevraagd in hoeverre zij *zelf* betrokken zijn bij initiatieven of aanpakken ter preventie van spanningen, polarisatie of radicalisering bij jongeren in hun wijk. Van de jongerenwerkers is 51 procent betrokken bij preventieve initiatieven of aanpakken, waarvan 27 procent zowel offline als online, 19 procent alleen offline en 5 procent alleen online. Van de jongerenwerkers die niet zijn betrokken bij preventieve initiatieven of aanpakken vindt 23 procent dit ook niet nodig. Echter: *26 procent van de jongerenwerkers geeft aan niet betrokken te zijn bij preventieve initiatieven of aanpakken maar dit wel te willen* (tabel 2.11).

Tabel 2.11 Betrokken jongerenwerkers bij preventieve aanpakken in de wijk

Ja, ik ben betrokken bij online initiatieven / aanpakken	5%
Ja, ik ben betrokken bij offline initiatieven / aanpakken	19%
Ja, ik ben betrokken bij zowel online als offline initiatieven	27%
Nee, ik ben daar niet bij betrokken, maar zou dat wel willen	26%
Nee, ik ben daar niet bij betrokken en dat is ook niet nodig	23%

Uitgesplitst naar grootte van de gemeente valt op dat jongerenwerkers in kleinere gemeenten minder vaak betrokken zijn bij online initiatieven. Daarnaast geven jongeren jongerenwerkers in middelgrote gemeenten relatief vaker aan dat ze niet zijn betrokken bij (online + offline) initiatieven maar dat wel willen. Uitgesplitst naar regio zijn er geen opvallende verschillen, behalve dat jongerenwerkers in West-Nederland het vaakst zijn betrokken bij (online + offline) initiatieven en het minst vaak zeggen dat niet betrokken zijn maar dat wel willen. Tussen de overige regio's zijn hier geen verschil vast te stellen.

Veel verschillende voorbeelden van online en offline initiatieven / aanpakken

De jongerenwerkers die zeggen dat zij betrokken zijn bij (online of offline) initiatieven of aanpakken in hun wijk, is gevraagd om hiervan voorbeelden te geven. Er worden door de jongerenwerkers een groot aantal verschillende voorbeelden gegeven, waaronder het gesprek aangaan met / in contact blijven met jongeren zelf, samenwerken met scholen, voorlichting, online jongerenwerk, trainingen en preventieve campagnes (zie tabel 2.12).

Tabel 2.12 Voorbeelden van online en offline initiatieven / aanpakken

1 op 1 persoonlijke gesprekken met jongeren is het belangrijkste, de rest is bijzaak	Preventie is deel van mijn dagelijkse werk.
Agenderen van thema's bij verschillende partners	Regelmatig contacten offline en online.
Ambulant jongerenwerk, accommodatie-gericht jongerenwerk	Sowieso in contact zijn met jongeren, maar ook daarin ontwikkelingen blijven volgen en van daaruit nieuwe initiatieven starten of volgen.
Campagne tegen wapenbezit.	Specifiek jeugd- en jongerenwerk, zowel locatie gebonden als ambulant.
Docentendag, samenwerking met de scholen opzoeken.	Sportactiviteiten (gericht op zorgelijke groep waar signalen van polarisatie bekend zijn)
Gespreksmomenten met jongeren en hun netwerk. Ik beweeg online in de belevingswereld. Bevraag jongeren. Betrek ze bij activiteiten.	Trainen van jonge professionals.
Heel beperkt, maar het gesprek aan gaan met de betrokken jongeren.	Training gericht op radicalisering
Ik neem deel aan de bijeenkomsten vanuit de gemeente en ik hou de sociale media kanalen bij om te kijken wat de trends zijn.	Trainingen
Ik verzorg zelf de training online jongerenwerk. Hierin is ook ruime aandacht voor de signalering van (mogelijke interesse in) extreme ideologieën en extreem/alternatief gedachtegoed.	Voorkomen avondklokrellen
In gesprek gaan met jongeren	Voorlichting scholen, inloophmomenten
Is altijd aandachtsgebied. Onderdeel van het werk. En daarnaast aansluiten bij bredere projecten en initiatieven zoals landelijke campagnes.	Voorlichting geven en gesprekken voeren
Is integraal onderdeel van mijn werk	Verandermethode -> negatief gedrag naar positief gedrag omzetten. bijvoorbeeld door het gebruik van hip hop
Netwerkbijeenkomsten, scholingen, activiteiten voor jongeren	We bespreken dit met jongeren, maar er is geen budget of visie hierop
Nieuw perspectief	We werken aan een dialoog groep, om in gesprek te komen en te blijven
D.m.v. het Preventief Interventie Team - project	Wij signaleren op straat, school, in het jongeren centrum. Zo hebben we een preventieve survival gehad, zijn we naar Auschwitz geweest, rondleiding op azc, dit organiseren wij zelf.
Onder andere trainingen van professionals, maar ook overleggen	'You choose-campagne', ontwikkelen van content gericht op bijvoorbeeld jeugdcriminaliteit, ontwikkelen van podcast met bijvoorbeeld thema's zoals complottheorieën. Offline aanpak richt zich op het veldwerk in de wijk en het opzoeken van jongere.
Online en offline jongerenpanel waar deelnemers met elkaar in dialoog kunnen en hun mening en visie kunnen aanscherpen. En gericht aan de slag met frustraties.	Zowel offline in zin van gesprekken met jongeren in rap en dj studio en/of in jongeren centrum... maar ook ambulant op straat.
Peer-to-peer training vanuit jongeren in de wijk over online discriminatie MDT School des Levens	`
Peer-to-peer training vanuit jongeren in de wijk over online discriminatie MDT School des Levens	

2.2. Behoeften van jongerenwerkers

Behoeften van jongerenwerkers die nog niet zijn betrokken bij online en offline initiatieven / aanpakken

Eerder hebben we geconstateerd dat 26 procent van de jongerenwerkers aangeeft niet betrokken te zijn bij preventieve (online of offline) initiatieven of aanpakken in de wijk, maar dat wel zou willen. Aan deze jongerenwerkers hebben we gevraagd "Welke initiatieven of aanpakken ter preventie van spanningen, polarisatie of radicalisering in jouw wijk zou je bij betrokken willen worden?" Uit de antwoorden kunnen we opmaken dat jongerenwerkers als antwoord op deze vraag weinig concrete initiatieven noemen, maar vooral aangeven dat er geen initiatieven zijn in hun wijk, dat ze bij 'alle' preventieve activiteiten betrokken willen zijn of dat ze niet weten wat er mogelijk is (tabel 2.13).

Tabel 2.13 Welke preventieve online of offline initiatieven of aanpakken zou je bij betrokken willen worden?

Alle preventieve initiatieven die te maken hebben met jongeren in de wijk.
Alle preventie activiteiten!
Bijna elk initiatief wil ik bij betrokken zijn.
Eerst moet een er een initiatief opgepakt/georganiseerd worden.
Er is nog geen initiatief in de buurt over geweest.
Er was een training, alleen zat deze al vol.
Er zijn op het moment geen aanpakken hiervoor.
Gezamenlijke scholing en kennisdeling.
Ik weet momenteel niet wat er mogelijk is.
Ik weet zo niet of en wat er georganiseerd wordt, maar als dat wel het geval is, zou ik graag aanhaken.
Ik zou van alles op de hoogte willen zijn om een afweging te maken of het aansluit.
Meer informatie, volgen van een training.
Mocht het er zijn dan kan ik aansluiten wat voor mij van toepassing is
Naar mijn idee is er niks tot weinig.
Onduidelijk welke initiatieven er zijn.
Samenwerken met straathoekwerk en politie
Zijn er nog niet specifiek. De algemene overleggen die er zijn worden natuurlijk wel gebruikt om een goed beeld te houden van wat er speelt in de gemeente en hoe we hierop in kunnen spelen

Vervolgens is de (open) vraag voorgelegd "Welke initiatieven of aanpakken zouden er wat jou betreft in je wijk moeten komen ter preventie van spanningen, polarisatie of radicalisering (die er nu nog niet zijn)?" De antwoorden zijn zeer divers en worden weergegeven in tabel 2.14.

Tabel 2.14 Welke preventieve initiatieven/aanpakken moeten er komen in de wijk, die er nu nog niet zijn?

Aan de voorkant vaker met professionals kennisdelen en leren.
Aandacht in overleggen en actie na de overleggen.
Betrekken van meer partners. De start is er. Er is een Cruijff Court + pop up-jongeren centrum. Dit dient alleen te worden uitgebouwd.
Een meer overkoepelende aanpak waarbij partijen vanuit eigen expertise informatie delen/inbrengen; van daaruit een concreet en preventief stappenplan opstellen.
Eerst een overleg met de betrokkenen. Meer geld voor preventie en meer en goede jongerenwerkers.
Eerst maar even ophalen of daar binnen de gemeente ook breder sprake is van zulke initiatieven of aanpakken.
Er zijn veel thema's met betrekking tot jongeren in de wijk aan de orden, maar dit thema nog niet.
Ervaringsdeskundigen of boegbeelden laten aansluiten bij activiteiten.
Focus op de verbinding met de samenleving vraagt inspanning van twee kanten. Een stap richting de jongeren doen en laten zien dat de maatschappij hen waardeert kan helpen.
Het gaat vooral om radicaal gedrag op crimineel vlak. Het verhardt in rap tempo. 'Oude normen' lijken daarin niet meer te gelden.
In preventie is het van belang van vanuit een basis te werken, de maatschappelijke ontwikkelingen geven aan dat er meer nodig is. Vanuit lokale politieke keuzes wordt het allemaal minder.
Initiatieven zijn er voldoende. Het schort soms aan regie en (h)erkenning.
Intercollegiaal overleg en duidelijk concrete plannen.
Jongeren actief elkaar en laten ontmoeten (verschillende groepen / culturen / andersdenkenden etc.)
Jongeren laten deelnemen aan gemeentelijk beleid zodat er een debat kan ontstaan waarbij verschillende standpunten onder de loep worden genomen. Daarbij leren ze discussiëren op een normale manier. Ook dat ze het niet eens hoeven te zijn maar het wel belangrijk is om samen met elkaar te leven.
Kennis inzet bij netwerkpartners (wat zijn signalen?)
Meer handvatten voor signalen oppikken. En inventariseren welke aanpakken er al zijn.
Meer samenwerking tussen welzijnswerk en jongeren uit de wijk, zodat jongeren kunnen delen wat er speelt en mee kunnen denken in wat helpend is om dat aan te pakken.
Meer uren voor jongerenwerk om op preventie beter te kunnen inzetten.

Behoeften wat kan helpen in het werk ter preventie van spanningen of radicalisering

Aan de jongerenwerkers is de volgende vraag voorgelegd: *"Heb je ideeën of suggesties over wat jou kan helpen in je werk ter preventie van spanningen of radicalisering en/of het vergroten van de veerkracht en weerbaarheid van jongeren hiertegen?"* Het vaakst noemen jongerenwerkers: positieve activiteiten om integratie en ontmoeting te stimuleren (67 procent), gevolgd door trainingen in

signalering of gespreksvoering (58 procent), meer kennis over polarisatie en radicalisering (49 procent), meer of betere informatie-uitwisseling of samenwerking met andere professionals in de wijk (46 procent) en meer of betere informatie-uitwisseling of samenwerking met collega's in mijn eigen organisatie (19 procent) (tabel 2.15).

Tabel 2.15 Behoeften wat kan helpen in het werk ter preventie van spanningen of radicalisering

Heb je ideeën of suggesties wat jou kan helpen in je werk ter preventie van spanningen of radicalisering en/of het vergroten van de veerkracht en weerbaarheid van jongeren hiertegen? Selecteer alle opties die voor jou van toepassing zijn.

Positieve activiteiten om integratie en ontmoeting te stimuleren	67%
Trainingen in signalering of gespreksvoering	58%
Meer kennis over polarisatie en radicalisering	49%
Meer of betere informatie-uitwisseling of samenwerking met andere professionals in de wijk	46%
Meer of betere informatie-uitwisseling of samenwerking met collega's in mijn eigen organisatie	19%
Anders	8%

Behoeften die bij 'anders' zijn genoemd zijn:

- Uitvoeren van onderzoek. Ik werk in een kleine gemeente, tussen twee grotere in. Veelal gebeurt alles in "de grote stad" waardoor het lijkt alsof jongeren hier heilig zijn (niet dus). Tel daar bij op dat in het dorp (ons kent ons, geen politie, op zichzelf) veel onder de radar blijft. Daardoor is het beeld niet altijd kloppend of goed vast te stellen.
- Betrekken van ouders, gemeenschap, de buurt er nog meer bij betrekken (op jongere leeftijd reeds: "it takes a village to raise a child"), integrale aanpakken, ons kent ons stimuleren, kloven met thuis/school/sportclub/moskee, etc. dichten. Het recent geplaatste Cruyff court in de wijk is een mooi voorbeeld van zo'n "bindmiddel".
- Signalen oppakken in een integrale samenwerking nodig tussen preventie en repressie. Daarvoor heb je ook scholen nodig.
- Tackelen van bezwaren omtrent AVG.
- Veel vroeger beginnen met een aanpak: de basisschool. Meer aandacht voor dit thema maar ook voor discipline en acceptatie van autoriteit etc.
- Primair het vergroten van de veerkracht en weerbaarheid van jongeren kan helpen.

Meer behoefte in middelgrote steden aan informatie-uitwisseling of samenwerking met andere professionals

Uitgesplitst naar de grootte van de gemeente zijn er tussen jongerenwerkers uit grote en middelgrote gemeenten weinig verschillen in de ideeën of suggesties die worden benoemd als behulpzaam in hun werk ter preventie van spanningen of radicalisering, met als uitzondering "meer of betere informatie-uitwisseling of samenwerking met andere professionals in de wijk". Dit wordt aanzienlijk vaker door jongerenwerkers uit middelgrote steden genoemd dan door jongerenwerkers uit grote steden. Jongerenwerkers uit dorpen/kleine steden geven minder vaak aan dan jongerenwerkers uit (middel)grote steden dat de voorgelegde ideeën en suggesties behulpzaam zijn.

Uitgesplitst naar regio blijkt dat jongerenwerkers uit West-Nederland aanzienlijk vaker dan hun collega's uit andere regio's aangeven dat positieve activiteiten om integratie en ontmoeting te stimuleren kunnen helpen in hun werk ter preventie van spanningen of radicalisering. Tegelijkertijd zeggen jongerenwerkers uit West-Nederland minder vaak dat meer/betere informatie-uitwisseling of samenwerking met andere professionals in de wijk behulpzaam is.

2.3. Verdiepingssessie met jongerenwerkers

Een online verdiepingssessie is georganiseerd met jongerenwerkers om te reflecteren op de uitkomsten van het online onderzoek. Aan de online verdiepingssessie is deelgenomen door veertien jongerenwerkers, verspreid over verschillende landsdelen evenals de stedelijkheid van de werkomgeving (grote steden, middelgrote en kleine steden of dorpen). In de verdiepingssessie zijn de resultaten van het online onderzoek gepresenteerd en besproken. Vervolgens is ingezoomd op vooral de behoeften van jongerenwerkers om nog beter preventief te kunnen werken tegen wij-zij denken, polarisatie en radicalisering van jongeren in de wijk.

Belangrijkste resultaten van de verdiepingssessie

- De resultaten van het online onderzoek worden door de jongerenwerkers in de verdiepingssessie herkend. De jongerenwerkers zien nadrukkelijk een rol voor zichzelf bij de preventie en aanpak van wij-zij denken, polarisatie en radicalisering waarbij jongeren zijn betrokken.
- Polarisatie en radicalisering moeten niet te veel worden bekeken vanuit een veiligheidsbril. Jongeren zijn op zoek naar identiteit en erkenning. Het uiten van radicale ideeën hoort bij deze identiteitsontwikkeling. Wees daarom terughoudend met labels zoals radicalisering en kijk naar de jongere als persoon. Voor jongerenwerkers hoort deze professionele houding bij het werkveld. Men voelt zich comfortabel om jongeren met een open houding / zonder oordeel te bevragen over hun ideeën en waar deze vandaan komen. Jongerenwerkers hebben de taak om deze professionele houding ook uit te dragen naar andere jeugdprofessionals, professional in het veiligheidsdomein en de gemeente.
- Jongerenwerkers geven aan dat er parallellen zijn tussen radicalisering en ondermijning. Het gaat hier gedeeltelijk om dezelfde mechanismen bij jongeren. Ook hier is belangrijk om de vertrouwensrelatie met jongeren op te bouwen en te blijven onderhouden, vanuit een open houding.
- De verschijningsvormen van polarisatie en radicalisering bij jongeren veranderen. Religie is in de afgelopen jaren minder belangrijk geworden, radicaal rechtse denkbeelden, wantrouwen naar de overheid en complottheorieën zijn toegenomen. Het wantrouwen naar de overheid speelt bij zowel jongeren zonder migratieachtergrond als met een migratieachtergrond.
- De strenge overheidsmaatregelen tijdens de Coronapandemie hebben ervoor gezorgd dat jongeren de overheid meer zijn gaan wantrouwen. Online beïnvloeding door opiniemakers, algoritmes, sociale mediafuitken en echokamers waarin jongeren alleen nog gelijkgestemden tegenkomen speelt hierbij een rol. Er is bij jongerenwerkers behoefte aan verdieping op deze online thema's, hoe zich daartoe te verhouden en te handelen (bv wat mag wel en niet online, jezelf online wel of niet bekend maken, interpreteren van online content. Daarbij kunnen de online en offline context niet los van elkaar gezien worden, deze zijn bij jongeren nauw aan elkaar verbonden. Hier ligt ook een rol van de werkgevers: online vaardigheid als beroepsvereiste.
- Bij het bepalen van wanneer er sprake is van grensoverschrijdend gedrag c.q. het wel of niet corrigeren van jongeren op deze thema's kunnen de eigen overtuigingen van jongerenwerkers (impliciet) een rol spelen. Meer bewustwording hiervan door het gesprek hierover aan te gaan met collega's / intercollegiale uitwisseling of kaders / richtlijnen vanuit de organisatie kan hierbij helpen.
- Jongerenwerkers vinden het belangrijk om signalen van polarisatie en radicalisering te kunnen bespreken met de gemeente. Hoewel gemeenten veelal wel betrokken zijn bij overleg- en samenwerkingsstructuren in wijken, geven meerdere jongerenwerkers aan dat zij signalen niet altijd 'kwijt kunnen' bij de gemeente, dat deze signalen niet serieus worden genomen en/of dat het jongerenwerk niet wordt betrokken bij overleggen over polarisatie en radicalisering ('OOV neemt het jongerenwerk niet mee in overleggen'). Hierbij speelt volgens hen een rol dat polarisatie en radicaliseringsvraagstukken nog te veel vanuit het veiligheidsperspectief worden bekeken.

En dat daarbij (nog) niet voldoende wordt erkend dat het jongerenwerk een belangrijke signalerende en preventieve rol heeft bij deze vraagstukken. Meer kennis bij gemeente (vooral het veiligheidsdomein) en partners over het preventieve belang van het jongerenwerk is nodig.

- Polarisatie en radicalisering bij jongeren is voor een belangrijk deel een zorgvraagstuk. Problemen van jongeren of in de omgeving van jongeren kunnen ertoe leiden dat een jongere zich extreem uit. De aanpak van onderliggende problematieken kan ook de polarisatie en radicalisering verminderen. Het zou wenselijk zijn als de scheiding tussen het zorg- en veiligheidsdomein wordt verkleind, en samen wordt opgetrokken vanuit gemeenschappelijke doelen en urgentie.
- Meer erkenning en waardering in de buitenwereld is gewenst voor de rol van jongerenwerkers bij de preventie van polarisatie en radicalisering. De toegevoegde waarde bij preventie duidelijker neerzetten. Erkenning en (financiële) ruimte: hierop is actie nodig vanuit VWS, SZW, gemeenten, partnerorganisaties.
- Positieve terminologie zoals het versterken van de veerkracht & weerbaarheid werkt beter dan het gebruik van de termen polarisatie & radicalisering. De termen polarisatie & radicalisering kunnen eerder resulteren in ontkenning of bagatellisering, en daarmee een gebrek aan medewerking aan actie in onder meer het onderwijs, maatschappelijke – en zelforganisaties. Het gevoel van urgentie en het ondernemen van actie wordt waarschijnlijker als wordt gesproken over het versterken van de veerkracht & weerbaarheid van jongeren. Dit kan ook eerder als ‘een concrete taak’ worden opgepakt.
- Good practice (handig handvat om mee te geven aan wethouders): bij landelijke thema’s altijd de vraag stellen aan Jongerenwerk “hoe is dat eigenlijk bij ons?”

- Good practice: een goed voorbeeld van hoe de vermenging van de online – offline leefwereld te benutten in het versterken van jongeren is [FCStraat](#). FC Straat is de grootste online en offline voetbal-club van Nederland, opgezet door straatvoetballer en influencer Soufiane Touzani. Jongerenwerkers zijn betrokken bij het organiseren van straatvoetbal wedstrijden op pleintjes in de wijken, verzamelplaats om gesprek aan te gaan (ook over online gedrag), mogelijkheid daar jongeren te betrekken/erkenning geven.

Bijlage

Tabel B1 Aan welke overige overleggen, netwerkbijeenkomsten of samenwerkingsverbanden in je wijk neem je deel?

Jongeren Interventie Team (Burgemeester, Beleid, Politie, Middelbare school, HALT, Jongerenwerk) - 2-wekelijkse vergadering Jongereninitiatief New Generations - Werkgroep Sinti- Vakgroep Jongerenwerk (Westelijke mijnstreek)
18min overleg Regelmatig afstemming m.b.t. jongerengroepen
Afstemming met organisaties die niet in eerder genoemde overleggen deelnemen.
Bijeenkomsten met betrekking tot jongerenwerk op straat, interne overleggen.
Breed overleg binnen jeugdwerk, Straathoekwerk, Reformatorisch Jeugdwerk jongen diaconaten.
Burenoverleg
Dat is een netwerkoeverleg bestaand uit: gemeente, woningbouwcorporaties, politie, boa, buurtwerkers en jongerenwerkers
Een multidisciplinair overleg waar signalen en ontwikkelingen in de stad met elkaar gedeeld worden en gezocht wordt naar advies over individuele vragen en knelpunten binnen de keten onderzocht worden.
Gebiedsoverleggen, zorgcoördinator-overleggen
gebiedsteam, team intern
Groepsaanpak Risicojongeren overleg
Het gaat om een strategische netwerk overleg.
Ik verzorg trainingen online jongerenwerk, incl. signaalherkenning van (interesse in) (online) extremisme en radicalisering. Daarnaast ben ik regelmatig betrokken bij projecten rondom t tegengaan van hate speech online.
Jeugd interventie team (JIT), de gemeente is voorzitter en hierbij sluit de politie, GGD, Leerplicht, SAVE Flevoland bij aan. PGA-18 overleg sluiten we als jongerenwerk ook bij aan.
Jeugdnetwerk. Zorgoverleg op scholen. Bewonersoverleg. Netwerklunch
Jongerenwerkersoverleg, vroegsignalering, beleidsnetwerk
Kernteam preventie, veiligheidsoverleg met politie, handhaving en gemeente, projecten met gemeente, sportakkoord, wijkoverleggen, samenwerking met partners als Brijder, culturele organisaties, maatschappelijk werk etc. Etc.
Ketenoverleg gemeente, politie, etc.
MDO

Mijn collega's die buurtwerkers zijn, hebben verschillende contacten in bepaalde wijken/dorpen. Als het over jongeren in de wijk gaat, dan zorgen onze collega's ervoor dat er een jongerenwerker betrokken raakt. Om te kijken of wij hierin samen kunnen optrekken.

Netwerkbijeenkomst eenzaamheid, overleggen vanuit de gemeente (beleidsmedewerkers)

Netwerkbijeenkomsten (gemeente, politie, handhaving, woningcorporatie), samenwerkingsverbanden met maatschappelijk werkers, jeugdmaatschappelijkwerkers, centrum voor jeugd en gezin, schoolmaatschappelijk werkers

Netwerkbijeenkomsten met alle partners die bij jeugd betrokken zijn. Overleg veiligheid

Netwerkbijeenkomsten van de gemeente

Netwerkbijeenkomsten, gebiedsoverleggen, jeugdoverleggen

Netwerkoeverleg met alle partners die met jeugd werken in de wijk.

Overlast netwerk. Deelname sociaal team

Overlastnetwerk, oud & nieuw netwerk overleg, huisartsen in de wijk overleg, samenwerken voor de jeugd overleg

Overleg met Openbare Orde en Veiligheid gemeente

Overleg met politie, handhaving, gemeente

Overleggen gebaseerd op thema's

Overleggen met gemeentambtenaren, gebiedsregisseurs, jeugdvertegenwoordigers van wijken, overleggen met politie, boa etc.

Overleggen met politie, gemeente, GGD, scholen (vo en bo), partners als centrum 1622

Overleggen verbonden aan jongerenwerk op straat, met meerdere partijen.

Scholen, gemeente, jongerencentrum, winkelcentrum

Signaleringsoverleggen, jeugdoverleggen (gemeente, politie, boa), CJG overleggen

Signaleringsstafel

Sociaal Team, een samenwerking tussen Trajekt, MEE, Radar, steunpunt Mantelzorg

sociaal wijkteam

SOT overleg op een middelbare school waarbij meerdere partijen aangesloten zijn. Preventieakkoord op gemeentelijk niveau Lets meet in de kernen Inloopsprekuren Dorpstafel Kernteamoverleg met ketenpartners

Stedelijk Veiligheidsoverleg met politie en boa

Structureel overleg met handhaving-politie-afd. veiligheid gemeente. Structureel overleg met ondernemers en buurtbewoners.

Veiligheidsoverleg, Haagse Tafel, netwerkbijeenkomsten

Training over LHBTG gemeenschap gegeven door Bureau gelijke behandeling. Training radicalisering gegeven door het rijk.

Trainingsaanbod gemeente Dialoog met doelgroep

Veel gemeentelijke overleggen en overleggen met scholen en andere samenwerkingspartners. Het gaat over van alles en nog wat .

Veiligheidsoverleg

Veiligheidsoverleg gemeente

Veiligheidsoverleggen met de politie, handhaving, en veiligheidsmanager. En netwerkbijeenkomsten met alle betrokken professionals in de wijk.

Verschillende partners. Met onderwijs, politie, gemeente, GGD, vrijwilligers, gebiedsteam, etc.

Vroegsignaleringsnetwerk, overleg jeugdoverlast, beleidsnetwerk

Ik overleg met wat nodig is.

We hebben werkgroepen waar je je bij aan kunt sluiten wanneer er sprake is van groepsproblematiek. Hier sluit ook vaker politie, straatcoaches e.d. bij aan.

Wij werken met veel samenwerking partners samen wat enorm helpt om onze wijk samen sterker te maken. Armoede, eenzaamheid, pesten . Bij al deze aangrijpende gebeurtenissen staan we samen sterker.

Wijkoverleggen met wijkvereniging, basisscholen, wijkteam en wijkagent. Overleg met VO school in de wijk.

ZAT overleggen, jongerenoverleg (gemeente, politie en jongerenwerk), dorpsbelangen

COLOFON

Opdrachtgever	Platform Jeugd preventie Extremisme en Polarisatie
Auteurs	Drs. R. van Wonderen
Foto omslag	ANP Foto, Arie Kievit
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>

ISBN 978-94-6409-220-2

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, april 2023.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron
wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.
Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is
mentioned.